

श्री.जयद्विप डाकरे सर श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सहावी (2 जुलै) माझा अभ्यास

Subscribe

शासनाच्या 45 दिवसांच्या ब्रीज कोर्ससोबत माझा अभ्यास PDF

शासनाच्या ब्रीज कोर्ससोबत क्षमता प्राप्त विद्यार्थ्यांसाठी चालू इयत्तेचा अभ्यासक्रम समाविष्ट

दिवस दुसरा :

ब्रीज कोर्समोबत चालू इयत्तेचा नियमित अभ्यासक्रम समाविष्ट. (वापरणे सक्ती नाही)

† वाचा व समजून घ्या.

बलसागर भारत होवो

भाग - १

टैस्ट
मोडवा

कविता
पहा

व्हिडिओ
पहा

• ऐका व म्हणा.

बलसागर भारत होवो विश्वात शोभुनी राहो ॥१॥

हे कंकण करि बांधियले,
जनसेवे जीवन दिधले,
राष्ट्रार्थ प्राण हे उरले,
मी सिद्ध मरायाला हो । बलसागर.... ॥१॥

वैभवी देश चढवीन,
सर्वस्व त्यास अर्पीन,
हा तिमिर घोर संहारिन,
या बंधु सहाय्याला हो । बलसागर ॥२॥

हातात हात घेऊन,
हृदयास हृदय जोडून,
ऐक्याचा मंत्र जपून,
या कार्य करायाला हो । बलसागर ॥३॥

करि दिव्य पताका घेऊ,
प्रिय भारत गीते गाऊ,
विश्वात पराक्रम दावू,
ही माय निजपदा लाहो । बलसागर ॥४॥

या उठा करू हो शर्थ,
संपादु दिव्य पुरुषार्थ,
हे जीवन ना तरि व्यर्थ,
भाग्यसूर्य तळपत राहो । बलसागर ॥५॥

ही माय थोर होईल,
वैभवे दिव्य शोभेल,
जगतास शांति देईल,
तो सोन्याचा दिन येवो । बलसागर ॥६॥

साने गुरुजी-(१८९९-१९५०) साने गुरुजींनी कथा, कविता, कादंबऱ्या असे विपुल ललित लेखन, तसेच वैचारिक लेखन केलेले आहे. 'श्यामची आई', 'धडपडणारी मुले', 'भारतीय संस्कृती', 'गोड गोष्टी', 'सुंदर पत्रे' इत्यादी त्यांची पुस्तके प्रसिद्ध आहेत. हे गीत 'स्फूर्तिगीते' या पुस्तकातून घेतले आहे.

पराक्रम, ऐक्य, सेवा, त्याग आणि देशभक्ती यांच्यामधून आपला भारत देश अधिक शक्तिशाली व्हावा अशी अपेक्षा साने गुरुजींनी या समूहगीतात व्यक्त केली आहे.

शिक्षकांसाठी : विद्यार्थ्यांकडून समूहगीत तालासुरात म्हणून घ्यावे. समूहगीतांच्या ध्वनिफिती ऐकवाव्या.

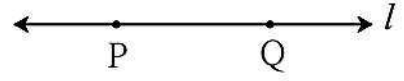
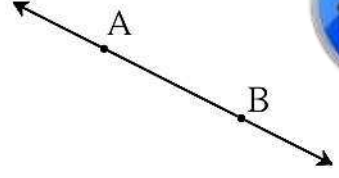
✚ वाचा व समजून घ्या.

1

भूमितीतील मूलभूत संबोध

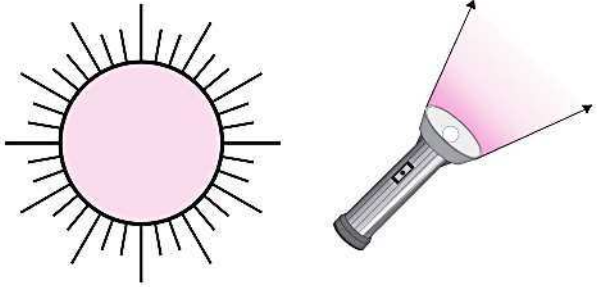
टेस्ट
मोडवा

आपण अशी कल्पना करू, की ही रेषा दोन्ही बाजूंना अमर्याद वाढवता येईल, अशा आकृतीला रेषा म्हणतात. अशी रेषा कागदावर दाखवताना दोन्ही बाजूंना अमर्याद आहे हे बाणांनी दाखवतात. गणितात रेषा म्हणजे सरळ रेषा. आपण काढलेली पहिली रेषा A पासून B पर्यंतच होती. ती रेषा या नव्या रेषेचा तुकडा म्हणजे रेषाखंड आहे. खंड म्हणजे तुकडा. रेषाखंडाला त्याच्या मर्यादा दाखवणारे दोन बिंदू असतात. त्यांना अंत्यबिंदू म्हणतात. रेषाखंड AB हा थोडक्यात रेख AB असा लिहितात. A व B हे त्याचे अंत्यबिंदू आहेत. रेषा एका लहान इंग्रजी अक्षराने किंवा रेषेवरील कोणत्याही दोन बिंदूंच्या साहाय्याने दाखवली जाते. इथे रेषा l दाखवली आहे. तिचे नाव रेषा PQ किंवा रेषा QP असे देखील लिहिता येते.

किरण

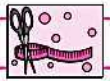
शेजारील चित्रे पाहा. काय दिसते? सूर्यापासून निघणारे किरण सर्व दिशांना पुढे पुढे जात राहतात. विजेरीचे प्रकाशकिरण, एका ठिकाणाहून निघून एकाच दिशेने पुढे पुढे जात राहतात.

किरण हा रेषेचा एक भाग आहे. एका बिंदूपासून सुरुवात होऊन तो एकाच दिशेने पुढे पुढे जात राहतो. किरणाच्या सुरुवातीच्या बिंदूला आरंभबिंदू म्हणतात. येथे P हा आरंभबिंदू आहे. Q च्या दिशेने किरण अमर्याद आहे, हे दाखवण्यासाठी बाण काढला आहे. शेजारील आकृतीचे वाचन किरण PQ असे करतात.

किरण PQ चे वाचन किरण QP असे करत नाहीत.

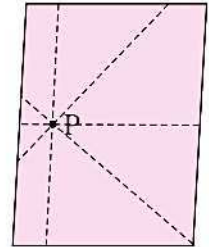

हे करून पाहा.

कृती : फळ्यावर एक बिंदू काढा. प्रत्येक विद्यार्थ्याने फळ्याजवळ जाऊन त्या बिंदूतून जाणारी रेषा काढा.

अशा किती रेषा काढता येतील ?

कृती : वहीवर एक बिंदू काढून त्यातून जाणाऱ्या रेषा पट्टीच्या साहाय्याने काढा. अशा किती रेषा काढता येतील ?

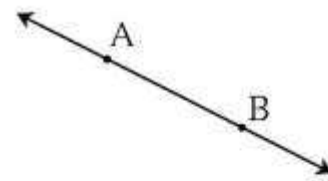

एका बिंदूतून जाणाऱ्या असंख्य रेषा काढता येतात.

जेव्हा दोनपेक्षा अधिक रेषा एकाच बिंदूत छेदतात तेव्हा त्या रेषांना एकसंपाती रेषा म्हणतात व त्यांच्या छेदनबिंदूला संपातबिंदू म्हणतात. वरील आकृतीत संपातबिंदू कोणता, त्याचे नाव लिहा.

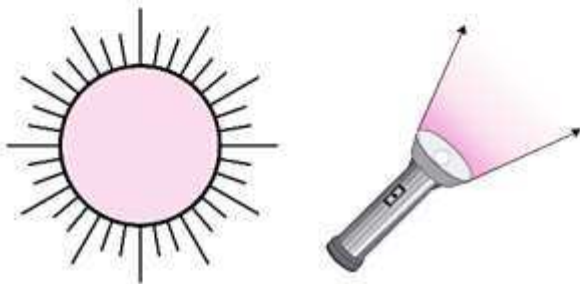
Read and understand.

Let's imagine that we can extend this line forever without any limits on both sides. To show this extended line on paper, we use arrowheads at both ends of the line. In mathematics, when we say **line**, we mean 'straight line'. The first line that we drew was only from point A to point B. It was a piece or a **segment** of the longer line. A line segment has two points showing its limits. They are called **endpoints**. We write line segment AB as 'seg AB' in short. A and B are its endpoints. A line is named using a small letter or by using any two points on the line. Line *l* has been shown alongside. Its name can also be written as line PQ or line QP.

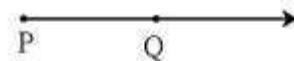

Rays

Look at the pictures. What do you see? Rays starting from the sun go forward in all directions. Light rays from the torch also start from a point and go forward continuously in one direction.

A ray is a part of a line. It starts at one point and goes forward continuously in the same direction. The starting point of a ray is called its **origin**. Here, P is the origin. An arrowhead is drawn to show that the ray is infinite in the direction of Q. The figure can be read as **ray PQ**.

The ray PQ is not read as ray QP.

Try this.

Activity 1 : Draw a point on the blackboard. Every student now draws a line that passes through that point.

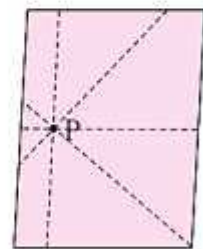
How many such lines can be drawn?

Activity 2 : Draw a point on a paper and use your ruler to draw lines that pass through it. How many such lines can you draw?

An infinite number of lines can be drawn through one point.

When two or more lines pass through the same point, they are called **concurrent lines** and the common point through which they pass is called their **point of concurrence**.

In the figure alongside, which is the point of concurrence? Name it.

✚ sing a song.

1.1 Songs of Happiness

Study Tour One

Revision

When you are Happy

When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

When you are happy
And you know it,
And you really want to show it,
When you are happy
And you know it,
Clap your hands.

Sing your way home ...

Sing your way home
At the close of the day.
Sing your way home,
Drive the shadows away.

Smile every mile
For wherever you roam,
It will brighten your road,
It will lighten your load,
If you sing your way home.

टेस्ट
मोडवा

Sing the first song again using other actions like 'Sing a song', 'Dance around', 'Nod your head', etc. in place of 'Clap your hands'.

- **Sing your way home** : When you are going back home, sing on the way, be happy.
- **At the close of the day** : At the end of the day, when your work is done.
- **Drive the shadows away** : remove all sad thoughts from your mind
- **roam** : wander, travel
- **brighten your road** : Here, it means 'make you feel happy and cheerful'.
- **lighten your load** : Here, it means 'make your worries or problems smaller.'

वाचा व समजून घ्या.

सराव

१. भारतीय उपखंड आणि इतिहास

- १.१ इतिहासाची घडण आणि भौगोलिक वैशिष्ट्ये
- १.२ भारताची भौगोलिक वैशिष्ट्ये
- १.३ भारतीय उपखंड

१.१ इतिहासाची घडण आणि भौगोलिक वैशिष्ट्ये
इयत्ता पाचवीत आपण मानव आणि त्याच्या भोवतालचा परिसर यांचा परस्परांशी कसा घनिष्ठ संबंध असतो, हे विस्ताराने पाहिले. आदिमानवाच्या जीवनमानातील आणि तंत्रज्ञानातील बदल त्याच्या परिसरातील बदलांशी कसे जोडलेले होते, हे पाहिले. अश्मयुगीन संस्कृती ते नदीकाठच्या कृषिप्रधान संस्कृती हा मानवी संस्कृतीच्या इतिहासाचा प्रवास कसा घडला, याचा आपण आढावा घेतला.

इतिहास म्हणजे मानवी संस्कृतीच्या प्रवासात घडलेल्या सर्व प्रकारच्या भूतकालीन घटनांची सुसंगत मांडणी. स्थल, काल, व्यक्ती व समाज हे इतिहासाचे चार प्रमुख आधारस्तंभ आहेत. या चार घटकांशिवाय इतिहास लिहिला जाऊ शकत नाही. यांपैकी स्थल हा घटक भूगोलाशी म्हणजे भौगोलिक परिस्थितीशी संबंधित आहे. इतिहास व भूगोल यांचे नाते अतूट आहे. भौगोलिक परिस्थिती इतिहासावर अनेक प्रकारे परिणाम करत असते.

घरांचे प्रकार

समाजजीवनसुद्धा त्यांवर अवलंबून असते. उदाहरणार्थ, डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांचे जीवन मैदानी प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांपेक्षा अधिक कष्टाचे असते. डोंगराळ प्रदेशात सुपीक शेतजमिनीची उपलब्धता अगदी थोडी, तर मैदानी प्रदेशात सुपीक शेतजमीन मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध असते. त्यामुळे डोंगराळ प्रदेशातील लोकांना तृणधान्ये आणि भाज्या कमी प्रमाणावर उपलब्ध असतात, तर तुलनेने मैदानी प्रदेशातील लोकांना या गोष्टी पुरेशा मिळतात. त्याचा परिणाम खाण्यापिण्यावर झालेला दिसतो. डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांना अन्नासाठी शिकारीवर आणि जंगलातून गोळा केलेल्या पदार्थांवर अधिक अवलंबून रहावे लागते. अशाच पद्धतीने डोंगराळ प्रदेशात राहणाऱ्या आणि मैदानी प्रदेशात राहणाऱ्या लोकांच्या जीवनपद्धतीतील इतर गोष्टींमध्येही फरक आढळतो.

चला, चर्चा करू.

- तुमच्या परिसरात कोणकोणते व्यवसाय आहेत ?
- तुमच्या परिसरात कोणकोणती पिके घेतली जातात ?

आहार, वेशभूषा, घरबांधणी, व्यवसाय इत्यादी गोष्टी बऱ्याच अंशी आपण राहतो त्या परिसराच्या भौगोलिक वैशिष्ट्यांवर अवलंबून असतात.

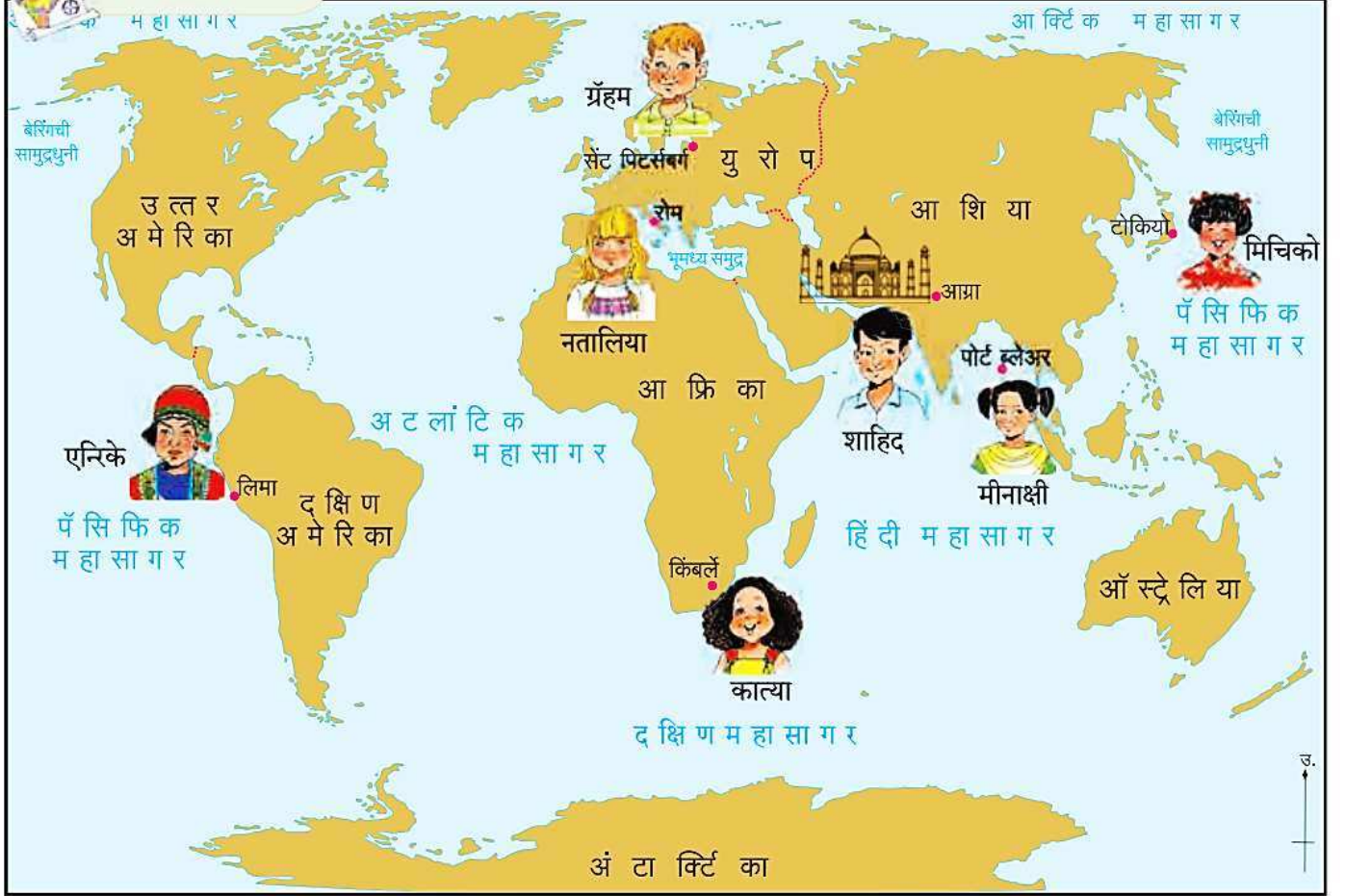
१. पृथ्वी आणि वृत्ते

टेस्ट
मोडवा

नकाशाशी मैत्री.

सराव-निरीक्षण करून उत्तरे लिहा.

आकृती १.१ : जग

आकृती १.१ चे निरीक्षण करून खालील प्रश्नांची उत्तरे सांगा.

- नकाशात कोणकोणती शहरे दिसत आहेत ?
- ताजमहाल कोणत्या शहरात आहे ?
- ताजमहाल कोणत्या खंडात आहे ?
- ताजमहाल कोणत्या दिशेला आहे ? या प्रश्नाला सेंट पिटर्सबर्ग येथील ग्रॅहम, किंबर्लेतील कात्या, टोकियोतील मिचिको, पोर्ट ब्लेअरमधील मीनाक्षी यांची उत्तरे काय असतील ?
- आग्रा येथील शाहीद, नकाशातील इतर व्यक्तींची स्थाने त्याच्यापासून कोणत्या दिशेला आहेत असे सांगेल ?

- रोममधील नतालिया व लिमामधील एनरिके एकमेकांच्या स्थानांच्या दिशेविषयी काय सांगतील ? त्यांची उत्तरे सारखीच असतील का ?

ग्रॅहम, कात्या, मिचिको, नतालिया, मीनाक्षी, शाहीद व एनरिके यांनी दिशा व उपदिशा यांचा वापर करून वरील प्रश्नांची उत्तरे सांगितली. ताजमहाल तर निश्चित आग्रा या एकाच ठिकाणी आहे. परंतु प्रत्येकाने स्वतःच्या स्थानावरून त्याची दिशा सांगितली त्यामुळे ती वेगवेगळी येते. याचा अर्थ फक्त दिशांचा वापर करून स्थान सांगणे अचूक ठरेलच असे नाही. पृथ्वीवरील प्रत्येक ठिकाणाचे स्थान अगदी नेमकेपणाने सांगण्यासाठी मानवाला वेगळी पद्धत वापरण्याची गरज भासली. ती कोणती हे पाहू.

१

नैसर्गिक संसाधने - हवा, पाणी आणि जमीन

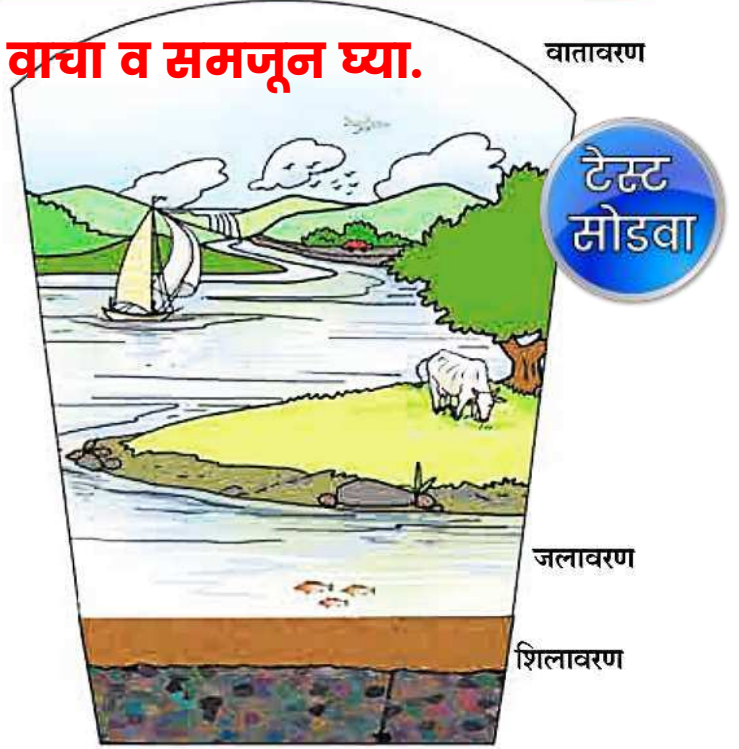

निरीक्षण करा .

सोबतच्या आकृतीचे निरीक्षण करा व प्रश्नांची उत्तरे द्या.

१. पक्षी कोठे आहेत?
२. गाई कोठे चरत आहेत?
३. रस्ता, झाडे कोठे आहेत?
४. नदी कोठून कोठे वाहत आहे?
५. विमान कोठे आहे?
६. मासे कुठे दिसत आहेत?
७. होडी कशावर तरंगत आहे?

सराव- वाचा व समजून घ्या.

१.१ : पृथ्वीची आवरणे

नैसर्गिक संसाधने

यावरून असे लक्षात येईल, की आकृतीमधील काही घटक आकाशात म्हणजेच हवेत आहेत. काही घटक पाण्यात आहेत, तर काही घटक जमिनीवर आहेत. पृथ्वीवर असणाऱ्या सर्व बाबी अशा प्रकारे हवा, पाणी व जमीन यांच्याशी संबंधित आहेत. जमीन, पाणी आणि हवा यांना अनुक्रमे शिलावरण, जलावरण आणि वातावरण म्हणतात. तसेच विविध सजीवांचा वावर किंवा संचार या तीनही आवरणांत असतो. हे सजीव आणि त्यांनी व्यापलेल्या शिलावरण, जलावरण व वातावरणाच्या भागास जीवावरण असे म्हणतात. पृथ्वीची ही आवरणे निसर्गतः निर्माण झालेली आहेत. हे आपण मागील इयत्तेत शिकलो आहोत.

पृथ्वीच्या सभोवताली वातावरणाचा म्हणजे हवेचा थर आहे. पृथ्वीचा पृष्ठभाग पाणी आणि जमीन म्हणजे जलावरण व शिलावरणाने बनलेला आहे. यांपैकी जलावरणाचा भाग शिलावरणाच्या तुलनेत जास्त आहे. पृथ्वीवरील जमीन व पाण्याचे प्रमाण आपल्याला आकृती १.२ वरून लक्षात येईल.

स्थायू, जल आणि वायू रूपातील या नैसर्गिक घटकांकडे आपण संसाधने म्हणूनही पाहतो. म्हणजे या घटकांचा वापर आपण आपल्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी करतो. आता आपण या तीनही घटकांचा सविस्तर अभ्यास करूया.

पृथ्वीवरील सजीव सृष्टी टिकून राहण्यासाठी व त्यांच्या मूलभूत गरजा पूर्ण करण्यासाठी हवा, पाणी व जमीन हे घटक महत्त्वाचे आहेत. यांना नैसर्गिक संसाधने असे म्हणतात.

१.२ : जमीन व पाण्याचे प्रमाण

1. Natural Resources – Air, Water and Land

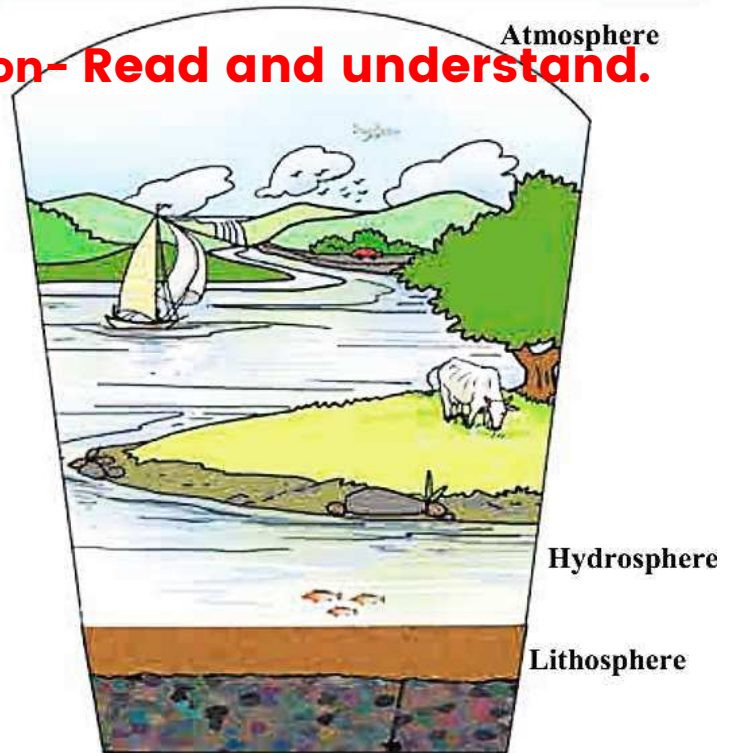

Observe.

Revision- Read and understand.

Observe the picture alongside and answer the questions.

1. Where do we see the birds?
2. Where is the cow grazing?
3. Locate the trees and the road.
4. Where does the river come from? How does it flow?
5. Where is the aeroplane?
6. Where are the fish seen?
7. On what is the sailboat floating?

1.1 : Spheres of the earth

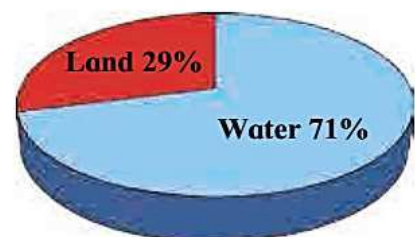
Natural resources

You can see that some things in the picture are in water, some on land, and some in the sky, that is, in the air. Thus, all things on the earth are associated with air, water and land. Air, water and land are called the earth's atmosphere, hydrosphere and lithosphere, respectively. Moreover, different living things occupy these three spheres of the earth. These living things and the parts of the lithosphere, hydrosphere and atmosphere which they occupy are together called the biosphere. These spheres have formed on the earth naturally. We have learnt all this in the previous standards.

The atmosphere is the layer of air that surrounds the earth. The surface of the earth comprises water and land, that is, the hydrosphere and lithosphere. Of these, the hydrosphere occupies a much larger part than the lithosphere. Figure 1.2 shows the proportion of land and water on the earth's surface.

We also look upon these natural components in solid, liquid and gaseous form as resources. In other words, we use them to fulfil our requirements. Let us now study all these three components in detail.

Air, water and land are the factors important for sustaining the living world on the earth and for fulfilling their basic needs. They are called natural resources.

1.2 : Proportion of land and water

स्वयंमूल्यमापन चाचणी पहा खालील लिंकवर..

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

माझा ऑनलाईन अभ्यास – प्रत्येक घटकाच्या टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून

सहावी मराठी	सहावी गणित	सेमी गणित	सहावी इंग्रजी	सहावी इतिहास
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा
सहावी भूगोल	सहावी विज्ञान	सेमी विज्ञान	सहावी हिंदी	
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	

दररोजच्या माझा अभ्यास pdf तुम्हाला खालील लिंकवर मिळतील.

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा

इतर इयत्तांच्या ऑनलाईन टेस्ट सोडवा खालील लिंकवरून...

पहिली	दुसरी	तिसरी	चौथी	पाचवी	सहावी	सातवी
क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा	क्लिक करा